Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Relanceplan Vlaamse Veerkracht – projectnr. VV033: sensibilisering, opleiding en advisering

Samenvatting

Om de gevolgen van de Covid-19-pandemie op de land- en tuinbouwsector te milderen worden projectoproepen rond samenwerking m.b.t. ondernemerschap, digitalisering en kennisdeling gelanceerd. De samenwerkingsprojecten beogen oplossingen voor water- en droogteproblematiek, klimaatverandering, duurzame energie en efficiënter beheer van natuurlijke hulpbronnen. Ook kunnen zij gericht zijn op een digitale transformatie met het oog op het verhogen van veerkracht en ondernemerschap van bedrijven. Dit project zet zo in op de doelstelling van de Vlaamse Regering die vervat zijn in de Blue deal, namelijk de droogteproblematiek en de waterschaarste op een krachtdadige manier aanpakken.

De impact van een samenwerking tussen land- of tuinbouwers, eventueel aangevuld met andere actoren in de keten, onderzoeksinstellingen, belangenorganisaties, adviesdiensten, … is vaak groter dan de som van de individuele bijdragen van de afzonderlijke actoren. Deze crisisperiode moet worden aangewend om een versnelling in de digitale transformaties van land- en tuinbouwbedrijven te realiseren. Digitale transitie vraagt innovatie en ondernemerschap. Samenwerking is de motor en de sleutel tot innovatie. Het is belangrijk dat bedrijven begeleid worden in het maken van een omslag, maar dat ook intersectorale samenwerkingen gepromoot worden.

1. SITUERING

A. BELEIDSDOMEIN/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Landbouw en Visserij
Beleidsveld: Landbouw en Zeevisserij

Het Vlaams regeerakkoord stelt dat de Vlaamse regering ondernemerschap en innovatie in de Vlaamse land- en Tuinbouw ondersteunt . “Ondernemerschap en innovatie zijn essentieel om te komen tot schaalverandering, hoogkwalitatieve producten met een hoge(re) toegevoegde waarde op basis van meer duurzame productiemethoden, gezonde en nieuwe voedingsproducten, landbouwverbreding, korte en circulaire ketenmodellen, stadslandbouw en productie voor de bio-gebaseerde economie.”

De Vlaamse Regering stimuleert product- en procesinnovatie, nieuwe businessmodellen, kwaliteitsvolle producten en diensten, doeltreffende marketing, samenwerkingsvormen, kennisdeling en risicomanagement, waarbij hogere duurzaamheid en professionalisme essentieel zijn.

Verder voorziet het regeerakkoord mogelijkheden om ketenvernieuwing en keteninnovatie te ondersteunen (bv. circulariteit) en zal de Vlaamse regering land- en tuinbouwers versterken, zodat ze meer marktmacht kunnen ontwikkelen en niet het weerkerende slachtoffer zijn van de voedselketen.

B. VORIGE BESLISSINGEN

Het relanceplan Vlaamse Veerkracht stelt dat de economische relance maximaal in lijn moet zijn met de ambities en doelstellingen uit het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2030 (Vlaamse Regering 09/12/2019) en de lange termijn Klimaatstrategie 2050 (Vlaamse Regering 20/12/2019). Daartoe zal op vlak van landbouw geïnvesteerd moeten worden in oplossingen voor de droogteproblematiek, klimaatinvesteringen, innovatieve technieken gericht op circulariteit, voedseleconomie, korte keten en bio-economie. Bedrijven die een versnelde omslag maken naar een maximale circulaire economie moeten ondersteun worden in begeleiding en onderzoek.

Eveneens stelt het relanceplan Vlaamse Veerkracht een digitale transformatie als één van de speerpunten van de relance naar voren. We moeten alles op alles zetten om Vlaanderen digitaal te transformeren. Het moet gaan om een groeistrategie die tot doel heeft Vlaanderen te stimuleren om een toonaangevende data-economie en –maatschappij op te bouwen en tegelijkertijd het vertrouwen van het publiek in datagebruik te waarborgen.

Het voorgelegde project maakt binnen het Relanceplan Vlaamse Veerkracht deel uit van de cluster 06 Blue Deal. Met de Blue Deal engageert de Vlaamse Regering zich om de inspanningen in de strijd tegen droogte en waterschaarste te verhogen.

2. INHOUD

A. UITDAGINGEN

De huidige Vlaamse landbouw kent een aantal uitdagingen, maar ook opportuniteiten die mede door de coronapandemie zichtbaar aan de oppervlakte kwamen.

De voorbije jaren werd Vlaanderen geconfronteerd met extreme droogte. Aangezien water een belangrijke productiefactor is in land- en tuinbouw en droogte (of overstroming) een directe invloed heeft op productie (kwaliteit en kwantiteit) is deze uitdagende problematiek zéér actueel en belangrijk in de sector. Land- en tuinbouw wil een deel van de oplossing zijn in deze problematiek (organische stof, infiltratie, buffering, (her)gebruik…)

Om de impact op milieu en klimaat te verminderen, (keten-)efficiëntie te verhogen en toegevoegde waarde te creëren tracht de sector kringlopen te sluiten. Door reststromen te valoriseren, verspilling tegen te gaan en energievoorziening te verduurzamen tracht men de voetafdruk te verkleinen en toegevoegde waarde te creëren.

De primaire sector bestaat uit een relatief groot aantal individuele bedrijven die in eerste instantie allemaal een basisproduct, dat een sterke prijsinelastische gevoeligheid kent, produceren. Wanneer producenten zich verenigen om gezamenlijk een product aan te bieden aan afnemers kunnen zij

hun marktpositie verbeteren. Door zelf toegevoegde waarde te creëren of door schakels in de voedingsketen over te slaan versterken zij hun positie in de keten. Ook een wijziging van verdienmodel kan toegevoegde waarde creëren en de weerbaarheid verhogen.

Door de coronapandemie werd de digitale evolutie het voorbije jaar in een stroomversnelling gebracht. Vele sectoren, waaronder de landbouw, voerden een inhaalbeweging uit, bijvoorbeeld op het vlak van online consulting en landbouwvorming. Maar deze digitale transitie heeft de sector nog veel meer te bieden en die kansen moeten benut worden om de sector meer weerbaar en veerkrachtig te maken. Zo zijn data vaak wel aanwezig op land- en tuinbouwbedrijven, maar worden ze niet altijd ten volle benut. Data krijgen immers pas een meerwaarde als ze gecombineerd of geïnterpreteerd worden. Het opzetten van dataverwerkingstools met oog voor gebruiksgemak voor de eindgebruiker vereist kennis en 'knowhow' waarvoor samenwerking essentieel is. Daarnaast maken digitale platformen het verenigen van bedrijven, individuen, sectoren … toegankelijker en bevorderen de uitwisseling van data en kennis.

Digitalisering in de landbouw kan bijdragen aan een duurzame en toekomstbestendige landbouw door de positie van de landbouwer in de keten te versterken, de waterkwantiteit en water-, bodem- en luchtkwaliteit te verbeteren, het gebruik van grondstoffen uit natuurlijke hulpbronnen te verminderen en grondstoffen efficiënter in te zetten.

Deze uitdagingen zijn ambitieus. Door individuele data te delen, gezamenlijk te modelleren en te interpreteren en samen te werken rond deze uitdagingen zijn de expertise en impact vele malen groter dan de mogelijkheden die een individueel land- of tuinbouwbedrijf heeft.

B. PROJECTDOELSTELLING

We willen een versnelling in de digitale transformaties realiseren van land- en tuinbouwbedrijven door samenwerking met andere bedrijven in de agrovoedingsketen, maar ook met onderzoeksinstellingen, technologieleveranciers, adviesdiensten en andere dienstverlenende bedrijven. Digitale transitie vraagt innovatie en ondernemerschap. Samenwerking is de motor. Het is belangrijk dat bedrijven begeleid worden in het maken van de omslag, maar dat ook intersectorale samenwerkingen gepromoot worden.

De maatregel beoogt het verhogen van de veerkracht van het individuele bedrijf en een leefbaar landbouwinkomen door het vergroten van de marktgerichtheid, het vergroten van de marktmacht en/of het verbeteren van de positie van de land- of tuinbouwer in de waardeketen.
Eveneens worden oplossingen door en/of voor land- en tuinbouwers inzake klimaatverandering en duurzame energie, in het bijzonder de droogte- en waterproblematiek beoogd.
Ook kan de maatregel bijdragen aan een efficiënt beheer van natuurlijke hulpbronnen (water, bodem, lucht) het sluiten van kringlopen, tot de bescherming van de biodiversiteit, het versterken van ecosysteemdiensten en het in stand houden van habitats en landschappen.
.

3. AANPAK

De impact van een groep van land- of tuinbouwers is groter dan de som van de individuele bijdragen van afzonderlijke bedrijven. Daarom wordt om deze doelstellingen te realiseren een oproep rond samenwerking gelanceerd. De projectoproepen zullen gericht zijn op samenwerking mbt. ondernemerschap, digitalisering, innovatie en kennisdeling.

Samenwerking groeit vaak vanuit de basis en/of stakeholders actief in de agrovoedingsketen of vanuit het agrarisch natuurbeheer. Deze maatregel geeft een boost aan veelbelovende samenwerkingsprojecten waar land- en tuinbouwers deel van uitmaken én die een duidelijke meerwaarde voor de land- en tuinbouwers hebben.

A. INHOUD VAN DE PROJECTOPROEPEN

Deze maatregel is gericht op het versterken van de samenwerking en digitalisering in de landbouwsector- en de landbouwketen.

De projecten kunnen opgebouwd worden rond de thema's:

- Oplossingen voor water- en droogteproblematiek, klimaatverandering, duurzame energie en efficiënter beheer van natuurlijke hulpbronnen;
- Digitale transformatie met het oog op het verhogen van veerkracht en ondernemerschap van bedrijven onder andere met aandacht voor water en droogteproblematiek.

B. DOELPUBLIEK

De partners binnen een samenwerkingsverband zijn land- of tuinbouwers en kunnen aangevuld worden met andere actoren in de keten, onderzoeksinstellingen, belangenorganisaties, technologieleveranciers, adviesdiensten en andere (dienstverlenende) bedrijven., lokale of provinciale besturen De partners moeten relevant zijn om het beoogde resultaat te bekomen.

Een samenwerkingsverband kan een producentenorganisatie zijn, een brancheorganisatie of een andere samenwerkingsvorm. Het project heeft betrekking op een nieuw samenwerkingsverband of een nieuwe activiteit van een bestaand samenwerkingsverband. Subsidiëring van bestaande activiteiten is uitgesloten.

C. SELECTIE EN UITVOERING

De ingediende projectvoorstellen zullen geselecteerd worden aan de hand van beoordelingscriteria. Deze beoordelingscriteria zijn:

- het inhoudelijk doel (mate waarin de projecten oplossingen aanreiken in de strijd tegen droogte en waterschaarste, digitale transformatie …),
- de kwaliteit van het samenwerkingsverband,
- de kwaliteit van het ingediende project (onderbouwde aanpak, stappenplan, verwachte output (op basis van de opgenomen KPI's en hun streefwaarden), haalbaarheid),
- de duurzaamheid van het project (economisch en ecologisch),
- de mate van kennisdeling van de resultaten met de sector.

Voor een gunstige beoordeling van het project mag het op geen enkel criterium negatief scoren en moet het globaal een vooropgestelde minimum score behalen.

De projecten worden beoordeeld door een beoordelingscommissie binnen het Departement Landbouw en Visserij. Het resultaat van de beoordeling wordt voorgelegd ter goedkeuring aan de minister.

De steun per project bedraagt maximaal 240.000 euro en is beperkt tot maximaal 90% van de subsidiabele kosten.

Subsidiabele kosten zijn:

- personeelskosten
- werkingskosten
- investeringskosten (voor investeringen ten behoeve van het samenwerkingsverband)
- externe prestaties.

Projecten dienen opgestart te worden in 2021 of 2022 en ten laatste afgerond eind 2025 zodat de financiële afhandeling in 2026 kan gebeuren.

Bij de beoordeling van de projecten wordt nagegaan welk staatssteunmechanisme dient gehanteerd te worden en wat dit concreet zal betekenen voor de geselecteerde projectuitvoerder.

Dubbele subsidiëring is niet toegelaten. De subsidiabele kosten die binnen deze maatregel gebruikt worden voor de berekening van het steunbedrag mogen géén onderdeel zijn van andere steunaanvragen. Daarnaast zal op ambtelijke niveau afstemming gebeuren tussen Departement Landbouw en Visserij en Departement Omgeving teneinde de coherentie te verzekeren over de verschillende projecten die in het kader van de Blue deal worden opgestart.

D. BEOOGDE OUTPUT

Er kunnen binnen het voorziene budget en na selectie minimaal 15 samenwerkingsprojecten ondersteund worden op voorwaarde dat de projecten een minimum score op de beoordelingscriteria behalen.

Via de projecten werken land- en tuinbouwbedrijven, andere bedrijven in de agrovoedingsketen, technologieleveranciers, onderzoeksinstellingen, adviesdiensten of andere (dienstverlenende) bedrijven samen. De samenwerking leidt tot gezamenlijke innovatieve oplossingen voor uitdagingen/opportuniteiten waarmee de groep van landbouwers geconfronteerd wordt, met een focus op versnelling in de digitale transformaties, en digitale transitie naar een duurzamere landbouw. Kennisdeling naar de gehele doelgroep van landbouwers wordt aangemoedigd.

Enkel die samenwerkingsprojecten zullen geselecteerd en opgevolgd worden die een hefboomfunctie vervullen op vlak van:

- Inzichten, adaptatie en oplossingen naar droogte –en waterproblematiek en klimaatverandering;
- Efficiënter gebruik van grondstoffen en sluiten van kringlopen;
- Inzichten en verbetering van marktwerking, marktpositie en verdienmodellen;
- Digitalisering rond samenbrengen van data, interpretatie, modellering, en het ontwikkelen van digitale uitwisselingsplatformen.

De impact van de projecten wordt gemonitord via key performance indicators (kpi's), tussentijdse evaluaties en eindevaluaties.. De KPI's die opgenomen worden vertrekken van nulmeting of een actuele stand van zaken en geven een streefwaarde weer als einddoel. De KPI's moeten tijdens evaluatiemomenten dus opgevolgd en beschikbaar zijn.

Volgende KPI's dienen door de aanvragers opgenomen te worden (indien van toepassing op het project) met het oog op de monitoring van de acties en doelstellingen:

- Het aantal partners in een samenwerkingsverband
- Het aantal landbouwers in een samenwerkingsverband
- De afname van het gebruikt watervolume uit kwetsbare waterbronnen

- Het gerealiseerde volume restwater voor aanwending in de land- en tuinbouw
- Het volume gerealiseerde wateropslag
- Oppervlakte landbouwgebied met duurzamer waterbeheer
- Het aantal bereikte landbouwers na kennisdeling van de resultaten bij afloop van een project

Deze KPI's kunnen door de projectaanvrager aangevuld worden met andere KPI's die relevant zijn voor het project en de ambitie van het project weergeven in streefdoelen.

Daarnaast zullen de projectpartners actief inzetten op kennisdeling en –disseminatie, zodat de opgebouwde kennis en expertise in dit project maximaal doorstroomt naar de verschillende doelgroepen. Dit om het veranderingsproces bij de land- en tuinbouwers en andere ketenpartners ook na afloop van het project te verzekeren.

Op het einde van het project wordt eveneens een afsluitende studiedag voorzien waarin alle projectresultaten worden voorgesteld. De projectresultaten zullen ook na afloop van het project nog gebruikt worden in allerhande voorlichtings- en vormingsactiviteiten.

E. PERSONEELSINZET

Periode 2021-2022: Er zullen 2 VTE worden aangesteld bij het Departement Landbouw en Visserij, met een tijdelijk contract van 1 oktober 2021 tem 31 december 2022.. Deze 2 tijdelijke VTE (1 niveau A en 1 niveau B) worden ingezet om te sensibiliseren rond de maatregel, de oproepen voor te bereiden, aanvragers te begeleiden, praktische vragen te beantwoorden, een selectieprocedure te organiseren, de jury te ondersteunen, de projecten tijdens de looptijd op te volgen, te beoordelen en te controleren ten einde een tussentijdse betaling uit te voeren, de eindevaluatie van de projecten op zich te nemen, de saldobetalingen uit te voeren en een evaluatieverslag (met opname KPI's) te maken van het geheel van de projecten en brede communicatie (via sociale media, nieuwsbrieven…) te verzorgen.

Kostprijs niveau A111: 85.399 euro voor 15 maanden.
Kostprijs niveau B111: 62.459 euro voor 15 maanden.
Totaal: 147.858 euro, afgerond 148.000 euro

De verdere opvolging van deze dossiers wordt extern uitbesteed in de periode 2022-2026:
Raming voor 2 personen: 192.000 x 2 = 384.000 euro + 21% BTW = 464.640 euro. afgerond 465.000 euro.

Totaal: 613.000 euro

4. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft een weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. Er wordt een beroep gedaan op 4.000.000 euro VAK/VEK van VV033 project vanuit de Relance-provisie (CB0-1CBG2AH-PR).

Subsidies projectoproepen:
De uitgaven voor de projectoproepen worden aangerekend op de betrokken gecreëerde relance-basisallocatie(s) binnen het beleidsdomein Landbouw en Visserij ten belope van 3.387.000 euro.

Personeelskost:
periode 1 okt 2021-31 december 2022: De uitgaven voor de personeelskost van 1 VTE niveau A en 1 VTE niveau B worden aangerekend op de betrokken gecreëerde relance-basisallocatie binnen het begrotingsartikel KB0-1KAB2ZZ-LO ten belope van respectievelijk 85.399 euro en 62.459 euro.
Totaal: 147.858 euro, afgerond 148.000 euro

Periode 2022-2026:
De controles worden via externe weg uitbesteed en aangerekend op de betrokken gecreëerde relance-basisallocatie binnen het begrotingsartikel KB0-1KAB2ZZ-WT
Raming voor 2 personen: 192.000*2 = 384.000 euro + 21% BTW = 464.640 euro. afgerond 465.000 euro

Totaal: 613.000 euro

Afhankelijk van de noden worden de kredieten gevraagd via de relance herverdelingsrondes.

Het deels gunstige advies van de Inspectie van Financiën van 17 juni 2021 gaat als bijlage 1.

Het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting van 12 juli 2021 gaat als bijlage 2.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Dit beleid heeft een tijdelijke impact op het personeel van de Vlaamse overheid. Er zal 1 VTE niveau A en 1 niveau B worden aangesteld bij het Departement Landbouw en Visserij, met tijdelijke contract van 1 oktober 2021 tot 31 december 2022. Dit heeft als gevolg dat deze tijdelijke VTE geen effect hebben op de afgesproken besparing in het aantal VTE.

Het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de human resources, van 12 juli 2021 gaat als bijlage 3.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld, en de ontvangsten.

5. VERVOLGTRAJECT IMPLEMENTATIE

De projectoproepen worden verder voorbereid en een eerste wordt gelanceerd binnen enkele maanden.

Het departement Landbouw en Visserij werft 2 VTE (niveau A en B) voor de periode 1 oktober 2021 tot 31 december 2022. De verdere afhandeling van de dossiers wordt in de periode 2023-2026 uitbesteed.

Er wordt in een totaalbudget voorzien van 4.000.000 euro in het kader van het hiertoe voorziene relancebudget in het kader van project VV033.

De toekenning van de subsidie aan de geselecteerde projecten gebeurt op basis van een ministerieel besluit waarin de bijhorende voorwaarden worden vermeld.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar goedkeuring te hechten aan de in de nota vermelde projectoproepen rond samenwerking m.b.t. ondernemerschap, digitalisering en kennisdeling, en de betrokken personeelsinzet in het kader van het VV project nr. 033.

2° het bedrag van 4 miljoen euro (VAK/VEK) vrij te maken vanuit de relanceprovisie (begrotingsartikel CB0-1CBG2AH-PR) ten gunste van het beleidsdomein Landbouw en Visserij.

3° de Vlaamse minister, bevoegd voor de landbouw en de zeevisserij, te belasten met de toekenning van een subsidie aan de geselecteerde projecten en de verdere uitvoering van deze beslissing. De toekenning van subsidies aan de geselecteerde projecten zal gebeuren op basis van een ministerieel besluit.

De viceminister-president van de Vlaamse Regering
De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk; Sociale economie en Landbouw,

Hilde CREVITS